

กสม.๓

รายงานผลการพิจารณา

เพื่อเสนอแนะนำนโยบาย

หรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๕ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๗

รายงานผลการพิจารณา ที่ ๓๙-๓๙/๒๕๖๗

เรื่อง สิทธิมนุษยชนและสิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กรณีกล่าวอ้างว่าร่างพระราชบัญญัติเรื่อง พ.ศ. .... กระทบต่อสิทธิมนุษยชน

ผู้ร้อง กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอุดรธานี ที่ ๑

ตัวแทนประชาชน จังหวัดพิจิตร พิษณุโลก ระบุรี ลพบุรี เพชรบูรณ์ ที่ ๒

กลุ่มประชาสังคมปฏิรูปทรัพยากรและทองคำ ที่ ๓

ผู้ถูกร้อง คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ ๔

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่ ๕

๑. ความเป็นมา

๑.๑ ผู้ร้องที่ ๑ ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๔๗๒/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๗ กล่าวอ้างว่า ร่างพระราชบัญญัติเรื่อง พ.ศ. .... ตามที่คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๗ มีสาระสำคัญที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชน และสิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ จึงขอให้ตรวจสอบร่างพระราชบัญญัตินี้ และขอให้จัดเวทีเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

๑.๒ ผู้ร้องที่ ๒ ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๔๖๗/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๗ กล่าวอ้างว่า ร่างพระราชบัญญัติเรื่อง พ.ศ. .... ซึ่งคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ มีเนื้อหาเอื้อประโยชน์ให้รัฐบาลให้สิทธิบริษัทเอกชนได้เข้ามาทำเหมืองแร่โดยใช้วิธีประมูล ไม่ต้องขออนุญาตสำรวจและทำเหมืองแร่ตามพระราชบัญญัติเรื่อง พ.ศ. ๒๕๑๐ รวมถึงไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม (EIA) และรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ (EHIA) จึงขอให้ตรวจสอบและขอคัดค้านการนำร่างพระราชบัญญัติเรื่องนี้ไปใช้บังคับ เป็นกฎหมาย ต่อมา ผู้ร้องที่ ๒ ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๒๖/๒๕๖๘ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๘ ขอให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อตีความ

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติเรื่อง พ.ศ. ๒๕๑๐ หมวด ๑๑/๑ มาตรา ๑๓๑/๑ ว่า มาตราดังกล่าว มีเจตนาرمณให้ผู้ประกอบการดูแลแก้ไขเพื่อช่วยเหลือบรรเทาเยียวยาความเสียหายให้แก่ประชาชน ที่ได้รับผลกระทบในทันทีที่เกิดความเสียหายหรือเจ็บป่วยก่อนการปฏิเสธหรือพิสูจน์ความรับผิดชอบหรือไม่

๑.๓ ผู้ร้องที่ ๓ ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๒๐๗/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๘ กล่าวอ้างว่า หลักการของร่างพระราชบัญญัติเรื่อง พ.ศ. .... ที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติรับหลักการตามที่คณะกรรมการรัฐมนตรีเสนอ เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๘ กระทรวงต่อสิทธิมนุษยชน เนื่องจากมีหลักการและเหตุผลไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง กล่าวคือ การจัดเก็บค่าภาคหลวงเรื่องแก่รัฐนั้นไม่คุ้มค่ากับการสูญเสียทรัพยากรรรมชาติ การกำหนดให้มีการจ่ายเงินค่าทดแทนแก่ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินนั้นไม่ครอบคลุมถึงประชาชนที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน และให้รัฐเป็นผู้มีอำนาจผูกขาดในการบริหารจัดการแร่ โดยไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม เปิดช่องให้เกิดการทุจริตและเอื้อประโยชน์ระหว่างรัฐและเอกชนในลักษณะหัวประมูล ซึ่งขอให้ถอนร่างพระราชบัญญัติเรื่อง พ.ศ. .... ออกจากการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นอกเหนือนี้ ผู้ร้องที่ ๓ ขอให้นำสาระเกี่ยวกับเรื่องคำอကงจากร่างพระราชบัญญัติเรื่อง พ.ศ. .... เนื่องจาก แร่ทองคำเป็นทรัพยากรของชาติที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจมหาศาล สมควรมีกฎหมายพิเศษกำหนดให้นำ แร่ทองคำไปไว้ในคลังหลวงเพื่อประโยชน์ของประเทศ และห้ามมิให้มีการอนุญาตให้ต่างชาติได้รับสัมปทาน เหมือนแร่ทองคำ

๑.๔ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) มีมติเห็นชอบรับหลักการร่างพระราชบัญญัติเรื่อง พ.ศ. .... (คณะกรรมการรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๘ ซึ่งมีหลักการสำคัญคือยกเลิกพระราชบัญญัติพิกัดอัตราค่าภาคหลวงเรื่อง พ.ศ. ๒๕๐๙ และพระราชบัญญัติเรื่อง พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยนำกฎหมายทั้งสองฉบับรวมไว้เป็นฉบับเดียว กัน เพื่อให้การอนุญาตและการจัดเก็บค่าภาคหลวงเรื่อง เป็นไปอย่างมีระบบ โดยกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการแร่เพื่อให้เกิดดุลยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการรักษาสิ่งแวดล้อม กำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาตและการกำกับดูแล การทำเหมืองให้เหมาะสมกับประเทศไทยและขนาดของการทำเหมือง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแร่ กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดสรรผลประโยชน์จากทรัพยากรแร่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนอันเป็นที่ตั้งของพื้นที่ทำเหมืองและพื้นที่ซึ่งได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง และกำหนดให้มีการจ่ายเงินค่าทดแทนแก่ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินอันเป็นที่ตั้งของการทำเหมืองได้ดิน ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดเก็บค่าภาคหลวงเรื่อง

ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติเรื่อง พ.ศ. .... เป็นร่างกฎหมายที่ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด เมื่อผลิตขึ้นมาใช้แล้วหมดไปจากแหล่งกำเนิด (Non-Renewable Resources) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ระบบการบริหารจัดการแร่จะต้องตั้งอยู่บนหลักความสมดุลและยั่งยืน นอกจากนี้ ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ยังเกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ darmชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยที่ผ่านมาพบว่ามีกรณีการร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ในหลายกรณี

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติการณ์ตามที่ผู้ร้องทั้งสามกล่าวอ้างเป็นประเดิ่นเกี่ยวกับสิทธิชุมชนและสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๑๕

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้คณะกรรมการด้านสิทธิชุมชน และฐานทรัพยากรดำเนินการตรวจสอบ ซึ่งคณะกรรมการด้านนี้ได้ร่วมกับคณะกรรมการด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายและกฎเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน พิจารณาในการมีข้อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ) ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๑๕ (๓) และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๔๘

คณะกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากรได้ร่วมพิจารณาคำร้องของผู้ร้องที่ ๑ ตามคำร้องที่ ๔๗๒/๒๕๔๗ และคำร้องของผู้ร้องที่ ๒ ตามคำร้องที่ ๔๖๗/๒๕๔๗ กับคำร้องที่ ๒๖/๒๕๔๘ และคำร้องของผู้ร้องที่ ๓ ตามคำร้องที่ ๒๐๒/๒๕๔๙ เข้าด้วยกัน เนื่องจากมีมูลคำร้องเดียวกัน และร่วมกับคณะกรรมการด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายและกฎเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ดำเนินการตรวจสอบ ศึกษา และสำรวจ ดังนี้

๓.๑ สภาพปัญหานeing จากนโยบายและกฎหมายแร แนวโน้มและสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน

จากการศึกษาเรื่องที่มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตลอดช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา (๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘)^๑ พบร่วม มีเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับกรณีเหมืองแร่จำนวนทั้งสิ้น ๔๙ คำร้อง ทั้งนี้ สถานการณ์ข้อพิพาทและการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับเหมืองแร่มีแนวโน้มรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะโครงการเหมืองแร่ขนาดใหญ่ เช่น กรณีเหมืองแร่โปรดักส์ กรณีการเปิดสัมปทานเหมืองทองคำ เป็นต้น โดยเมื่อพิจารณาจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับเหมืองแร่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สามารถสรุปจำแนกประเภทคำร้องได้ ๕ ประเภทดังนี้

ประเภทที่ ๑ คำร้องเกี่ยวข้องกับสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ในกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบายเกี่ยวกับโครงการทำเหมืองแร่ขนาดใหญ่ เช่น การเปิดสัมปทานเหมืองแร่โปรดักส์ การเปิดสัมปทานเหมืองแร่ทองคำ เป็นต้น

^๑ ข้อมูลจากรหบบสารสนเทศเพื่อการรวบรวมและบริการสารสนเทศด้านสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เว็บไซต์ <http://172.16.43.18/en-us/>

ประเภทที่ ๒ คำร้องเกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชนและสิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางปกครองในการพิจารณาอนุมติ อนุญาตของหน่วยงานของรัฐ เช่น การออกอาชญาบัตร การให้สัมปทาน ทำเหมืองแร่ การอนุญาตใช้พื้นที่ป่าไม้จากการป่าไม้ การให้ความเห็นชอบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การทับซ้อนพื้นที่ซึ่งชุมชนได้ร่วมกันอนุรักษ์ พื้นฟู ดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว เช่น พื้นที่ป่าชุมชน ที่ดินสาธารณะ แหล่งต้นน้ำของชุมชน แหล่งหากษาของป่าของชุมชน เป็นต้น

ประเทศไทย ๔ คำวังเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข กรณีการพื้นฟูเมือง รวมถึงกรณีพิพากษาสิทธิในการครอบครองที่ดินที่หลังการทำเมือง เช่น กรณีขมเมืองเก่า

ประเภทที่ ๕ คำร้องเกี่ยวข้องกับการลงทะเบียนสิทธิในชีวิตและร่างกายและสิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีการข่มขู่ คุกคามอันเป็นผลจากการคัดค้านการทำเมืองแร่

ทั้งนี้ พบปัญหาในขันตอนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการเหมืองแร่ตั้งแต่ขันตอนการขออนุญาตอาชญาบัตรและประทานบัตร ระหว่างการดำเนินกิจการเหมืองแร่ จนกระทั่งถึงขันตอนการการดำเนินการฟื้นฟูเหมืองภายหลังจากการทำเหมืองแล้ว (ดูแผนผังประกอบ)

ขั้นตอนและกระบวนการการทำเหมืองแร่						
ก่อตัวของ อิฐถุนคั่ว	การออกอ่อนอาชญา มัตต์	ระหว่างท้าวราชดาม อาชญาพัตร	การพิจารณา ให้สัมปทาน	ระหว่างการ สัมปทาน (ระหว่างทำเหมือง)	การขอต่อ สัมปทาน	หลักการ ทำสัมปทาน
*ขาดทุนจากการผลิต ไม่เป็นไปตามเงื่อนไข [*] ที่ได้รับอนุญาต ให้ดำเนินการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ ความปลอดภัยของผู้คน และทรัพย์สินของบุคคล อื่น	*ขาดการผลิตที่ไม่ได้รับ อนุญาตและปรับ จำนวนได้เสีย และชุมชน ในการพิจารณาออก ใบอนุญาตและออกอุดหนุน อย่างล้าหลัง	*ขาดการผลิตที่ไม่ได้รับ อนุญาตและปรับ จำนวนได้เสีย และชุมชน ในการพิจารณาออก ใบอนุญาตและออกอุดหนุน อย่างล้าหลัง	*ขาดการผลิตที่ไม่ได้รับ อนุญาตและปรับ จำนวนได้เสีย และชุมชน ในการพิจารณาออก ใบอนุญาตและออกอุดหนุน อย่างล้าหลัง	*ขาดการผลิตที่ไม่ได้รับ อนุญาตและปรับ จำนวนได้เสีย และชุมชน ในการพิจารณาออก ใบอนุญาตและปรับ จำนวนได้เสีย และชุมชน ในการพิจารณาออก ใบอนุญาตและออกอุดหนุน อย่างล้าหลัง	*ขาดการผลิตที่ไม่ได้รับ อนุญาตและปรับ จำนวนได้เสีย และชุมชน ในการพิจารณาออก ใบอนุญาตและปรับ จำนวนได้เสีย และชุมชน ในการพิจารณาออก ใบอนุญาตและออกอุดหนุน อย่างล้าหลัง	*ส่วนที่ใหญ่ไปได้ ค่าเดินทางที่หักบัญชีแล้ว ควรหักเป็นสอง ครั้งที่ซึ่งประมาณ มีผลให้เสียไปได้มาก และควรยกเว้น ค่าเดินทาง
*ขาดทุนจากการผลิต ไม่ได้รับอนุญาต ให้ดำเนินการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ ความปลอดภัยของผู้คน และทรัพย์สินของบุคคล อื่นที่ได้รับอนุญาต ให้ดำเนินการ ร่วมกันและบ้า ดัดแปลงให้ไปใช้ประโยชน์ และประเมินได้ป้องกันภัย ที่น้ำ	*ขาดการผลิตที่ไม่ได้รับ อนุญาตและปรับ จำนวนได้เสีย และชุมชน ในการพิจารณาออก ใบอนุญาตและออกอุดหนุน อย่างล้าหลัง	*ขาดการผลิตที่ไม่ได้รับ อนุญาตและปรับ จำนวนได้เสีย และชุมชน ในการพิจารณาออก ใบอนุญาตและออกอุดหนุน อย่างล้าหลัง	*ขาดการผลิตที่ไม่ได้รับ อนุญาตและปรับ จำนวนได้เสีย และชุมชน ในการพิจารณาออก ใบอนุญาตและออกอุดหนุน อย่างล้าหลัง	*ขาดการผลิตที่ไม่ได้รับ อนุญาตและปรับ จำนวนได้เสีย และชุมชน ในการพิจารณาออก ใบอนุญาตและออกอุดหนุน อย่างล้าหลัง	*ขาดการผลิตที่ไม่ได้รับ อนุญาตและปรับ จำนวนได้เสีย และชุมชน ในการพิจารณาออก ใบอนุญาตและออกอุดหนุน อย่างล้าหลัง	*ส่วนที่ใหญ่ไปได้ ค่าเดินทางที่หักบัญชีแล้ว ควรหักเป็นสอง ครั้งที่ซึ่งประมาณ มีผลให้เสียไปได้มาก และควรยกเว้น ค่าเดินทาง

แผนผังสรุปสภาพปัจจุบันในชั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินกิจการเมืองแร่

๓.๒ ตัวอย่างกรณีศึกษา^๑

๓.๒.๑ กรณีเมืองคลีตี้ จังหวัดกาญจนบุรี

บริษัทตะกั่วค้อนเซนเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด ได้ดำเนินกิจการทำเหมืองแร่ตะกั่ว ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ในปี ๒๕๔๑ พบร่วมกับหอคงแร่ออกจากบ่อแต่งแร่ลงสู่ลำห้วยคลีตี้ ก่อให้เกิดการปนเปื้อนและแพร่กระจายของมลพิษลงสู่สิ่งแวดล้อม ทั้งในน้ำ สัตว์น้ำและตะกอนดิน ในลำห้วยคลีตี้ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่และพบว่าชาวบ้านมีปริมาณตะกั่วในเลือด สูงโดยได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคพิษตะกั่วเรื้อรัง อีกทั้งจากการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พบว่า

ปี ๒๕๔๖ ผู้ได้รับผลกระทบจำนวน ๘ ราย เป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาลจังหวัดกาญจนบุรี เป็นคดีที่ ๑ โดยศาลอุทธรณ์พิพากษาให้บริษัทตะกั่วค้อนเซนเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด จำเลย ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบ รายละ ๓,๔๐๐,๐๐๐ ถึง ๕,๑๐๐,๐๐๐ ล้านบาท และในปี ๒๕๔๗ ชาวบ้านผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน ๑๕๑ ราย ได้ฟ้องคดีที่ ๒ โดยศาลอุทธรณ์พิพากษาให้บริษัทตะกั่วค้อนเซนเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ นอกจากนั้น ปี ๒๕๔๙ ยังได้ฟ้องกรรมควบคุมมลพิษต่อศาลปกครองฐานละลายการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ ล่าช้าสมเกินควร ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาให้กรรมควบคุมมลพิษกำหนดแผนงาน วิธีการและดำเนินการฟื้นฟู ตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ ดิน พืชผัก และสัตว์น้ำในลำห้วยคลีตี้ ให้ครอบคลุมทุกๆ ด้านอย่างถูกต้อง ๑ ครั้ง จนกว่าจะพบว่าค่าสารตะกั่วในน้ำ ดิน พืชผัก และสัตว์น้ำในลำห้วยคลีตี้ไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน เป็นระยะเวลาอย่างน้อย ๑ ปี ทั้งนี้ จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลาทั้งสิ้น ๑๘ ปี หลังเกิดเหตุการณ์ปนเปื้อนและแพร่กระจายของตะกั่วและมลพิษลงสู่สิ่งแวดล้อม ยังอยู่ในกระบวนการแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้น

๓.๒.๒ กรณีเมืองแร่แม่ตัว จังหวัดตาก

บริษัทผาแดงอินดัสทรีจำกัด (มหาชน) และบริษัทตากไม่นึงจำกัด ได้ดำเนินกิจการเหมืองแร่สังกะสีในพื้นที่ตำบลแม่ตัว ตำบลแม่กุ และตำบลพระธาตุพานแดง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อปี ๒๕๔๗ ว่าการดำเนินกิจการเหมืองแร่ดังกล่าวก่อให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีเมียมในลำน้ำแม่ตัวและพื้นที่เกษตรกรรม รวมทั้งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ โดยพบว่า ปริมาณแคมเมียมในที่นาจำนวน ๑๕๔ แปลง มีค่าสูงกว่ามาตรฐานของสหภาพยุโรป ๑ ถึง ๙๔ เท่า ท่ามกลางสภาพพืช ข้าว ข้าวโพด ผักทุกชนิดปนเปื้อนโลหะหนังแคมเมียมจนไม่สามารถบริโภคได้ โดยคณะกรรมการรัฐมนตรีได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยอนุมัติให้ซื้อข้าว ๒ ถูกากลในปี ๒๕๔๗ ไปเผาทำลายและเปลี่ยนอาชีพให้คนในชุมชนปลูกอ้อยเพื่อส่งไปทำแก๊สโซเชล ทั้งนี้ จากการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพบว่าการปนเปื้อนของสารเคมีเมียม

^๑ สรุปจากเอกสารประกอบการซึ่งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเรื่องพระราชบัญญัติเรื่อง พ.ศ. .... สถานที่บัญญัติแห่งชาติ โดยคณะกรรมการด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎหมายเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ในนามคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เกิดขึ้นเนื่องจากการประกลบกิจการเหมืองแร่ของบริษัทผ้าแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท ตากไม่นิง จำกัด^๗

ทั้งนี้ ผู้ได้รับผลกระทบจากเหมืองแร่แม่ตัวได้ฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ในปี ๒๕๕๒ ศาลปกครองได้มีคำพิพากษาให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติใช้อำนาจตามมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ แนะนำให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใช้อำนาจออกกฎหมายห้ามที่ลุ่มน้ำแม่ตัวเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยให้กำหนดมาตรการคุ้มครอง ไว้ในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน ทั้งนี้ ภายใน ๙๐ วันนับแต่วันคดีถึงที่สุด

๓.๒.๓ กรณีเหมืองแม่เมะ จังหวัดลำปาง

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้รับประธานบัตรทำเหมืองแร่ถ่านหิน ลิกไนต์ในพื้นที่ตำบลบ้านดง อําเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง รวมเนื้อที่ประมาณ ๓,๕๐๐ ไร่ และเป็นพื้นที่เทหึ้งมูลทรัพย์ รวมเนื้อที่ ๒๕,๘๐๘ ไร่ โดยการดำเนินการได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของชุมชนโดยเฉพาะในหมู่บ้าน ๔ แห่ง ได้แก่ บ้านหัวฝาย บ้านดง บ้านสวนป่า และบ้านหัวฝาย หล่ายทุ่ง ซึ่งได้รับผลกระทบจากผู้คนละอองที่เกิดจากการทำเหมือง ผลกระทบจากเสียง และจากกิจกรรมที่เกิดจากการลูกใหม้มของถ่านหิน ทั้งนี้ จากการตรวจสอบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพบว่า มีผู้ป่วยโรคทางเดินหายใจที่มีสาเหตุมาจากการสภาวะมลพิษทางอากาศจากการทึ้งดินที่มีส่วนผสม ของลิกไนต์จำนวนหลายราย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพื้นที่ทั้ง ๔ หมู่บ้านอยู่นอกเขตประธานบัตร จึงไม่ได้รับการพิจารณาให้ได้รับค่าภาคหลวงตามพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงได้มีข้อเสนอแนะนโยบาย ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ พิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยบัญญัติให้กิจกรรมการทึ้งดินถือเป็นกิจกรรมการทำเหมืองและพื้นที่ที่มีการทึ้งดินมีสิทธิได้รับค่าภาคหลวงด้วย^๘

ทั้งนี้ ผู้ได้รับผลกระทบจากเหมืองแม่เมะได้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองในปี ๒๕๕๓ และศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมโครงการเหมืองลิกไนต์แม่เมะ

๓.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนและฐานทรัพยากรได้จัดประชุมรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่อร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ องค์กรเอกชน และประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่จำนวน ๓ ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ ๑

^๗ รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๒๙/๒๕๕๘ เรื่อง สิทธิมนุษยชน กรณีการเป็นเบื้องของสารเคมีเม้ม ในลำน้ำแม่ตัวและพื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่บางส่วนของตำบลแม่ตัว ตำบลแม่กุ และตำบลพระธาตุแม่ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

^๘ รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๑๑๑๒/๒๕๕๕ เรื่อง สิทธิมนุษยชน กรณีผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และสุขภาพจากการประกอบการเหมืองลิกไนต์และโรงไฟฟ้าลิกไนต์ อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง โดย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

เมื่อวันศุกร์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ครั้งที่ ๒ เมื่อวันศุกร์ที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๙ และครั้งที่ ๓ เมื่อวันจันทร์ที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙ โดยคณะกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากรร่วมกับคณะกรรมการด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายและกฎเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในnamคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันภัยหายใจ แหล่งเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้แทนกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ รวมทั้งพยานผู้เชี่ยวชาญ สรุปข้อเท็จจริงและความเห็นได้ดังนี้

การจัดทำร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ โดยกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้พิจารณาเสนอปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ และกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. ๒๕๑๘ มารวมไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกัน เนื่องจากกฎหมายทั้งสองฉบับได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ทำให้บทบัญญัติ บางประการไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และเพื่อให้การอนุญาตและการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่เป็นไปอย่างมีระบบ ตลอดจนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบกิจการ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดดุลยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อม จึงต้องกำหนดสาระเกี่ยวกับการบริหารจัดการแร่ในระดับนโยบายไว้ (ตามร่างมาตรา ๗ และมาตรา ๘) นอกจากนี้มีการนำพื้นที่ที่มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์และมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจมาประกาศให้มีการประมูลแหล่งแร่ในพื้นที่ดังกล่าวซึ่งเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมตามคำแนะนำของคณะกรรมการแร่

การมีส่วนร่วมของประชาชน ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมาก การกระจายอำนาจให้กำหนดในรูปแบบคณะกรรมการแร่แห่งชาติและคณะกรรมการแร่ระดับจังหวัด แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคณะกรรมการทั้งสองระดับ พบว่ายังไม่มีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง เนื่องจากมีสัดส่วนของผู้แทนหน่วยงานของรัฐมากกว่าผู้แทนของประชาชน ทั้งนี้ จากการศึกษาของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายได้กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมและรับรู้ตั้งแต่ชั้นคณะกรรมการนโยบายและคณะกรรมการแร่แห่งชาตินั้น ควรเสนอให้ปรับโครงสร้างให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามสัดส่วนที่เหมาะสม และกำหนดให้สามารถควบคุมกำกับดูแลการออกกฎหมายเบียบ ข้อบังคับ และการรับเรื่องร้องทุกข์จากประชาชน และเป็นคณะกรรมการที่สามารถตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาตรวจสอบเรื่องร้องเรียนของประชาชนได้ เพื่อไม่ให้อำนาจเหล่านี้ไปอยู่ที่ตำแหน่งรัฐมนตรีหรืออธิบดีมากจนเกินไป ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเร่ มาตรา ๘ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ และประภาภูว่า อำนาจกำหนดนโยบายแร่และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่เป็นอำนาจของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่มีช่องทางให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเลย ตามร่างมาตรา ๑๒ กำหนดว่า รัฐมนตรีสามารถประกาศกำหนดพื้นที่เขตแหล่งแร่เพื่อทำเหมืองได้เป็นอันดับแรก ก่อนการสำรวจห้องห้าม หรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นในพื้นที่นั้น จึงเป็นกรณีที่อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชั่ว

น้าหรือพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติแต่เป็นพื้นที่ซึ่งยังไม่ได้ประกาศเป็นเขตคุ้มครองตามกฎหมายอื่น ซึ่งเป็นการกำหนดที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชน และให้ความสำคัญในการทำธุรกิจและผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจมากกว่าสิทธิชุมชนและการใช้ประโยชน์จากการทรัพยากรธรรมชาติด้านอื่นแม้ตามหลักการอุตสาหกรรมจะสามารถกำหนดให้ฝ่ายบริหารไปออกกฎหมายลำดับรอง เพื่อกำหนดร้ายละเอียดได้ก็ตาม แต่กรณีที่เป็นเรื่องสำคัญ เช่น ประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรกำหนดไว้ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ เพื่อให้มีกรอบและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการบังคับใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชน

การทำเหมืองในพื้นที่ส่วนห้องห้ามหรือพื้นที่อนุรักษ์ ตามร่างมาตรา ๙ กำหนดว่า “...ห้ามมิให้ทำเหมืองในพื้นที่ที่ແນาเมืองแบบบริหารจัดการแร่กำหนดให้มีการห้องห้ามหรืออนุรักษ์ไว้ เว้นแต่จะมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดในทางเศรษฐกิจและไม่สามารถหาพื้นที่อื่นทดแทนได้ โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการรัฐมนตรี” ซึ่งจะต้องสำรวจก่อนว่ามีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจหรือไม่ อีกทั้งร่างมาตรา ๑๐ กำหนดว่า “...ในกรณีที่แหล่งแร่ไม่ศักยภาพในการพัฒนา แต่เทคโนโลยีที่จะใช้ในการทำเหมืองยังไม่เหมาะสม ให้ส่วนแหล่งแร่นั้นไว้จนกว่าจะมีเทคโนโลยีที่เหมาะสม” เป็นหลักการเดียวกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายและมติคณะกรรมการรัฐมนตรีที่ยกเว้นให้สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่ลุ่มน้ำได้ เช่นกัน การอนุญาตหรือไม่ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนด ส่วนร่างมาตรา ๑๒ กำหนดว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม... มีอำนาจประกาศกำหนดพื้นที่ให้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมืองได้เป็นอันดับแรกก่อนการส่วนห้องห้าม หรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นในพื้นที่นั้น...” หมายถึง พื้นที่ดังกล่าวมีการส่วนห้องห้ามไว้แล้ว เมื่อพบว่าพื้นที่นั้นมีความอุดมสมบูรณ์ไม่สามารถหาพื้นที่อื่นๆ ทดแทนได้ จึงต้องประกาศเขตทำเหมืองแร่ในภายหลัง

กองทุนพื้นฟูเหมืองแร่ ควรกำหนดให้มีกองทุนพื้นฟูเหมืองแร่ไว้ในร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. .... ให้ชัดเจน รวมทั้งให้มีกระบวนการที่สามารถนำเงินในกองทุนมาใช้ได้ นอกจากนี้ ควรกำหนดให้มีการวางแผนหลักประกันต่อรัฐ กรณีที่เกิดความเสียหายจากการประกอบการเพื่อให้รัฐสามารถนำหลักประกันมาใช้ในการพื้นฟูเหมืองแร่หรือเยียวยาด้านสิ่งแวดล้อม โดยร่างมาตรา ๖๔ (๕) (๕) ได้กำหนดให้ในระหว่างการทำเหมืองและหลังปิดเหมืองต้องวางแผนพื้นฟู วางแผนหลักประกัน และจัดตั้งกองทุนพื้นฟูพื้นที่สภาพการทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ โดยรัฐจะนำเงินจากกองทุนมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และให้มีคณะกรรมการเงินทดแทนเมื่อมีผู้ได้รับผลกระทบ ส่วนกรณีเหมืองใต้ดินอยู่ในร่างมาตรา ๗๖ (๕) เช่นเดียวกัน

ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ผู้ประกอบการรับผิดชอบความเสียหายเฉพาะในบริเวณเหมืองเท่านั้น ไม่รวมพื้นที่รอบนอก จากรัฐที่ผ่านมาความเสียหายเกิดขึ้นรอบนอกเหมืองเป็นวงกว้าง ร่างพระราชบัญญัติแร่ฉบับใหม่จึงกำหนดไว้ในร่างมาตรา ๖๔ (๕) ว่าด้วยเรื่องของผู้ทำเหมืองที่ต้องดำเนินการ ระหว่างที่ดำเนินการ และปิดดำเนินการไปแล้ว และในร่างมาตรา ๖๔ (๕) ว่าด้วยประเด็นเรื่องการจัดตั้งกองทุนพื้นฟู อีกทั้งร่างมาตรา ๑๓๓ และมาตรา ๑๓๖ กำหนดจัดให้มีค่าสินใหม่ทดแทน ทำให้การเยียวยาผลกระทบของร่างฉบับนี้มีรูปแบบที่ครอบคลุมแล้ว

การทำเหมืองแร่ได้ดิน ตามร่างมาตรา ๗๒ กำหนดให้การทำแร่ได้ดินที่ไม่รุกล้ำ
แทนกรรมสิทธิ์ สามารถทำได้ตามหมวดว่าด้วยการทำเหมืองแร่บนดิน ซึ่งบทบัญญัติในหมวดว่าด้วย
การทำเหมืองแร่ได้ดินเดิมถูกแก้ไขในปี ๒๕๔๕ โดยมีการกำหนดกระบวนการมีส่วนร่วมไว้อย่างละเอียด
มากกว่าการทำเหมืองบนดินโดยทั่วไป แต่ตามร่างกฎหมายฉบับนี้ กำหนดให้การทำเหมืองแร่ได้ดิน
ที่ไม่รุกล้ำแทนกรรมสิทธิ์ไม่อยู่ในบังคับหมวดว่าด้วยการทำเหมืองแร่ได้ดิน แต่เป็นไปตามหลักการ
ทำเหมืองแร่บนดิน และตามร่างมาตรา ๘๖ ไม่มีหลักประกันว่าจะจ่ายค่าทดแทนแก่เจ้าของกรรมสิทธิ์
หรือผู้มีสิทธิในที่ดินอย่างไรในกรณีที่มีการทำเหมืองได้ดินลึกกว่า ๑๐๐ เมตร เนื่องจากร่างมาตรานี้ระบุ
ว่า ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนดค่าทดแทนกำหนด

การคุ้มครองสิทธิในสังหาริมทรัพย์ ร่างมาตรา ๘๔ (๑) กำหนดว่า "...การทำเหมือง
ได้ดินในระดับความลึกจากผิดนิ้วยกกว่าที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขประทานบัตรทำเหมืองได้ดิน และมี
ระดับความลึกจากผิดนิ้นไม่เกินหนึ่งร้อยเมตร..." ผู้เสียหายจึงมีสิทธิเรียกให้ผู้ถือประทานบัตรทำเหมือง
ได้ดินระงับการกระทำและจัดการแก้ไขตามที่จำเป็นเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น และมี
คณะกรรมการกำหนดค่าทดแทน ซึ่งต่างจากพระราชบัญญัติแล้ว พ.ศ. ๒๕๑๐ (แก้ไขเพิ่มเติม
พ.ศ. ๒๕๔๕) ที่ผู้มีกรรมสิทธิ์ผิดนิ้นในสังหาริมทรัพย์จะไม่ได้รับประโยชน์ใดๆ อีกทั้งรู้เมื่อต้องขอความ
ยินยอมจากเจ้าของที่ดินในการประกาศเขตแร่ ที่ผ่านมาเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชนอย่างมาก

หลักความรับผิดทางแพ่ง ปัจจุบันยังไม่มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติแล้ว
พ.ศ. ๒๕๑๐ ดังนั้น จึงใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕
มาประกอบความรับผิดแทน เช่น กรณีที่ทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือทำเหมืองของกอกอกเขต
ที่กำหนด ตามปกติก็จะถูกดำเนินคดีตามมาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๗ เรียกว่า ค่าเสียหายในทางแพ่ง
ซึ่งร่างพระราชบัญญัติแร่นี้ ได้มีการกำหนดความรับผิดทางแพ่งไว้ด้วย

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA)
ตามร่างมาตรา ๑๓๒ เป็นแนวคิดใหม่ ส่งเสริมผู้ประกอบการให้รับผิดชอบต่อสังคม (Green Mining)
โดยกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เป็นผู้สำรวจพื้นที่ที่คาดว่ามีแร่เหมาะสมเพียงพอที่จะ
พัฒนาเป็นแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง และดำเนินการเรื่องขอประทานบัตรและจัดทำ EIA
เป็นฐานข้อมูลของกรมฯ ก่อนออกประมูลให้ผู้ประกอบการที่สนใจ โดยราคาประมูลจะรวมค่าใช้จ่าย
จากการดำเนินการข้างต้นแล้ว แต่ยังคงมาตรการเดิมที่จะติดตามผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และมี
นโยบายให้ผู้ประกอบการร่วมจัดทำแผนผังโครงการเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรให้มีความ
คุ้มค่ามากที่สุด และผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามมาตรการแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยเคร่งครัด
ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ประเด็นตามร่าง
มาตรา ๑๓๒ ซึ่งกำหนดให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่อันเป็นหน่วยงานของรัฐสามารถ
จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อนำพื้นที่ดังกล่าวออกประมูลให้ประทานบัตรแก่
ผู้ประกอบการได้นั้น อาจมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการศึกษาและการพิจารณารายงานการวิเคราะห์
ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าว เนื่องจากกระบวนการศึกษาและการพิจารณาโครงการรัฐกับ
โครงการเอกชนมีเงื่อนไขแตกต่างกัน และกรณีโครงการรัฐไม่มีการกำหนดระยะเวลาหมดอายุของความ

เห็นชอบในรายงานการวิเคราะห์ผลผลกระทบสิ่งแวดล้อม จึงอาจเกิดปัญหาการณ์รายงานฯ ได้ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบมหาดไทยปีแล้ว ต่อมาสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไป แต่อ้าจะมีการนำความเห็นชอบตามรายงานฯ ดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาประเมินให้สิทธิแก่เอกชน นอกจากนี้ ผู้จัดทำรายงานดังกล่าวไม่ได้เป็นผู้ประกอบการหรือเจ้าของโครงการ จึงถือว่าผิดหลักการและวัตถุประสงค์ของการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างยิ่ง

การอนุญาตประทานบัตร ตามพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นอำนาจของรัฐมนตรีแต่ในร่างพระราชบัญญัติระบุบัญชีใหม่เปลี่ยนเป็นอำนาจของคณะกรรมการแล้ว อีกทั้งลดจำนวนการออกใบอนุญาตฯ ทำเหมือนได้ดินให้มีจำนวนเท่าที่จำเป็น

ระบบการออกใบอนุญาต ระบบเดิมเป็นการให้สัมปทาน แต่ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้เป็นการออกใบอนุญาตโดยการกำหนดเงื่อนไขท้ายใบอนุญาต เห็นควรให้นำกระบวนการทางปกครองมาใช้ในการพิจารณาอนุญาตด้วย เพื่อให้คุ้มครองประชาชนให้ได้รับการแจ้งสิทธิรับรู้ข้อมูล มีการพิจารณาการทำรายงานการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและให้ประชาชนสามารถอุทธรณ์ โต้แย้งได้ อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติระบุบัญชีใหม่มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิรับใบอนุญาต ไว้ แต่ระบุให้กำหนดในกฎหมายลำดับรอง ควรระบุคุณสมบัติและหลักการสำคัญไว้ในพระราชบัญญัติ เช่น สัญชาติของผู้ขอใบอนุญาต ควรกำหนดกรอบคุณสมบัติที่ชัดเจนของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบประเด็นสำคัญในการทำเหมืองแร่ เช่น วิศวกรรมทรัพยากรธรณ์ เป็นต้น เพื่อให้มีผู้รับผิดชอบในการณ์ที่เกิดความเสียหายต่อประชาชน นอกจากนี้ ควรกำหนดไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนว่า การอนุญาตตามกฎหมายแล้ว หรือการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายแล้วต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมด้วย สำหรับการโอนประทานบัตร เห็นว่า การได้รับประทานบัตรทำเหมืองแร่เป็นเรื่องคุณสมบัติเฉพาะที่ไม่ควรให้มีการรับโอนหรือสืบทอดทางมรดก เนื่องจากผู้ได้รับอนุญาตต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตัว แต่ร่างพระราชบัญญัติระบุบัญชีใหม่ ของกรมอุตสาหกรรมพัฒนาและกิจการเหมืองแร่ ยังคงกำหนดให้สามารถโอนสิทธิกันได้ นอกจากนี้ การอนุญาตประทานบัตร ตามพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นอำนาจของรัฐมนตรี แต่ในร่างพระราชบัญญัติระบุบัญชีใหม่เปลี่ยนเป็นอำนาจของคณะกรรมการแล้ว อีกทั้งลดจำนวนการออกใบอนุญาตฯ ทำเหมือนได้ดินให้มีจำนวนเท่าที่จำเป็น

๔. ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงและความเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พยานผู้เชี่ยวชาญ ความเห็นของคณะกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากร และคณะกรรมการด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายและกฎเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังในเบื้องต้นได้ว่า ผู้ร้องที่ ๑ ได้ร้องเรียนขอให้ตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยแร่ พ.ศ. .... ที่คณะกรรมการได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๒ มีสาระสำคัญที่กระทบต่อสิทธิชุมชนและสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้ร้องที่ ๒ ได้ร้องเรียนขอให้ตรวจสอบและคัดค้านเนื้อหาสาระของร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... ที่คณะกรรมการได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ หลังจากนั้นผู้ร้องที่ ๒ ได้ร้องเรียนขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็น

ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อตีความบทบัญญัติตามตรา ๑๓๑/๑ แห่งพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ต่อมา สภาаницิตบัญญัติแห่งชาติ (สปช.) มีมติเห็นชอบรับหลักการร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... ที่เสนอโดย คณะกรรมการตีเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๙ ซึ่งมีหลักการสำคัญคือยกเลิกพระราชบัญญัติพิกัดอัตรากำลังและเงินเดือนของข้าราชการ ให้เป็นไปอย่างมีระบบ ผู้ร้องที่ ๓ ได้ร้องเรียนว่า บทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... กระทบต่อสิทธิมนุษยชน เนื่องจากหลักการ และเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง และขอให้นำสาระเกี่ยวกับเรื่องคำอကงจากร่างพระราชบัญญัติเร่ รวมทั้งเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติเร่ฉบับนี้มีบทบัญญัติ และสาระสำคัญที่กระทบต่อสิทธิชุมชนและสิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ คณะกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากรได้ร่วมกับคณะกรรมการด้านเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายและกฎเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดำเนินการตรวจสอบและศึกษาสภาพปัจจุบันจากนโยบายและกฎหมายแล้ว ตัวอย่างกรณีศึกษาเหมืองคลิตี้ จังหวัดกาญจนบุรี เมืองแร่แม่ต้า จังหวัดตาก เมืองแม่เม้า จังหวัดลำปาง จัดประชุมรับฟังข้อเท็จจริงและความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้แทนกรมทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ รวมทั้งความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายประชาชนที่ได้รับผลกระทบ เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... ได้ให้อำนาจในการกำหนดนโยบายและแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่เป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแร่ การให้อำนาจฝ่ายบริหารในการกำหนด หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาตให้ผู้ประกอบการเข้าทำประโยชน์ในการใช้ทรัพยากร เหมืองแร่ได้โดยขึ้นอยู่กับการพิจารณาอนุญาตของรัฐมนตรีและอธิบดี ซึ่งไม่ได้กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติเร่ฉบับนี้ ให้มีความชัดเจน อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิชุมชนและสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงอาจส่งผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้องที่ ๔๗๒/๒๕๕๒ ของผู้ร้องที่ ๑ กรณีขอให้ตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... ซึ่งคณะกรรมการตีเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๒ และคำร้องที่ ๕๖๗/๒๕๕๗ ของผู้ร้องที่ ๒ กรณีขอให้ตรวจสอบและคัดค้าน ร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... ซึ่งคณะกรรมการตีเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ นั้น เห็นว่า ในขณะนี้ไม่มีเหตุที่จะต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว สำหรับกรณีตามคำร้องที่ ๒๖/๒๕๕๙ ของผู้ร้องที่ ๒ กรณีขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อตีความ บทบัญญัติตามตรา ๑๓๑/๑ แห่งพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ นั้น เห็นว่า การเสนอเรื่องพร้อมด้วย ความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ต้องเป็นกรณีที่มีปัญหาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้กระทบต่อ สิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แต่การที่ผู้ร้องที่ ๒ ขอให้ตีความ

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ไม่ใช่กรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะส่งเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ผู้ร้องที่ ๒ ได้ อีกทั้งปัจจุบันคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็ไม่มีอำนาจหน้าที่ดังกล่าวอีกด้วยไปแล้ว ส่วนกรณีตามคำร้องที่ ๒๐๒/๒๕๕๙ ของผู้ร้องที่ ๓ กรณีขอให้ถอนร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... ออกจากการพิจารณาของของสภานิติบัญญัติแห่งชาติโดยอ้างว่ามีเนื้อหาที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชนนั้น เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... มีบทบัญญัติบางมาตราที่มีสาระสำคัญกระหับต่อสิทธิชุมชนและสิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ยังคงได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ นอกจากนี้ บทบัญญัติบางประการของร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... มีเนื้อหาที่กำหนดให้รัฐเป็นผู้มีอำนาจผูกขาดในการบริหารจัดการแร่ โดยไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนห้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและปกป้องทรัพยากรของชาติซึ่งอาจส่งผลกระทบทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนของประชาชน โดยที่ขณะนี้สภานิติบัญญัติแห่งชาติอยู่ระหว่างการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... จึงสมควรเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... เพื่อประกอบการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติและคณะกรรมการรัฐมนตรีให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนรวมถึงสถานการณ์ในปัจจุบัน อันเป็นหลักประกันในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ของประชาชน และเพื่อแก้ไขปัญหารกรณีตามคำร้องเรียนดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... ต่อคณะกรรมการรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ รวมทั้งมีข้อเสนออื่นที่เกี่ยวข้อง ตามข้อ ๕

๕. ข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอปรับปรุงกฎหมาย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า เพื่อให้กฎหมายว่าด้วยแร่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน จึงมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... ที่เสนอโดยคณะกรรมการรัฐมนตรี ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) รวมทั้งมีข้อเสนออื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๕.๑ ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. ....

๕.๑.๑ แนวคิดและหลักการพื้นฐานเรื่องสิทธิในทรัพยากรแร่และหน้าที่ของรัฐ (ร่างมาตรา ๗)

บทบัญญัติในร่างมาตรา ๗ เป็นบทบัญญัติที่วางหลักการพื้นฐาน โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการบริหารจัดการแร่ อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เป็นต้นมา สังคมไทยได้ให้ความสำคัญกับบทบาทกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคประชาชน ชุมชนและประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ รวมทั้งการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ การฟื้นฟู ตลอดจนการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ดังนั้น จึงควรปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติโดยกำหนดให้แร่เป็นทรัพยากรร่วม (The Common Pool Resources)^๔ อันเป็นการเปลี่ยนความสัมพันธ์

^๔ ดูเพิ่มใน http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economic-sciences/laureates/2009/ostrom_lecture.pdf

เชิงอำนาจจากเดิมรวมศูนย์ไว้กับรัฐไปสู่การจัดการทรัพยากร่วม ซึ่งรัฐและประชาชนจะต้องบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ในการบริหารจัดการเรื่องความสำคัญกับความคุ้มค่าและความเหมาะสมทางเศรษฐศาสตร์ มากกว่ามุ่งเน้นไปด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก จึงมีข้อเสนอในการปรับปรุงมาตรา ๗ ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>มาตรา ๗ รัฐมีหน้าที่ในการบริหารจัดการแร่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างทั่วถึง โดยต้องคำนึงถึงดุลยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างรอบด้าน รวมทั้งจัดสรรงบประมาณห่วงโซ่อุปทานเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ทำเหมืองและพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรม</p>	<p>มาตรา ๗ แร่เป็นทรัพยากรส่วนรวม รัฐมีหน้าที่ในการบริหารจัดการแร่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างทั่วถึง โดยต้องคำนึงถึง <u>ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์</u> ดุลยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างรอบด้าน รวมทั้งจัดสรรงบประมาณห่วงโซ่อุปทานเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ทำเหมืองและพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรม</p>

๕.๑.๒ แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ (ร่างมาตรา ๘ ถึง มาตรา ๑๐)

แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการแร่ของประเทศไทยให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว หากแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่เป็นที่ยอมรับและมีความเชื่อมั่นร่วมกันของภาคส่วนต่างๆ จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาและลดข้อพิพาทเกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ได้ ด้วยเหตุดังกล่าว การวางแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ นอกจากต้องตั้งอยู่บนหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เน้นความสมดุลของการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานสำคัญ ๒ ประการ คือ

(๑) ข้อมูลทางวิชาการและองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรแร่ที่ครอบคลุมมิตรทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่สามารถนำไปใช้ในการคาดการณ์ วิเคราะห์ความคุ้มค่าและความเหมาะสมทางด้านเศรษฐศาสตร์ เพื่อวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ในอนาคตให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทย

(๒) กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ อย่างแท้จริง ซึ่งมีใช้เพียงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะเท่านั้น แต่ต้องสร้างการยอมรับทิศทางการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ของประเทศไทยร่วมกันของประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย

ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ประกอบด้วย ร่างมาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ โดยกำหนดให้การจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรแร่จะต้องจัดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย

ให้ชัดเจน มิใช่กำหนดเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณะรับทราบเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้แผนแม่บทการบริหารจัดการแรร์เป็นที่ยอมรับ ประชาชนและผู้ประกอบการเกิดความเชื่อมั่น จึงไม่ควรมีข้อยกเว้นใดๆ ทั้งในเรื่องของความมั่นคงของประเทศหรือความมั่นคงทางเศรษฐกิจดังต่อไปนี้

ร่างพระราชบัญญัติแรร์ พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>มาตรา ๘ ให้กระทรงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมและกระทรงอุตสาหกรรมร่วมกัน จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแรร์ ซึ่งอย่างน้อย ต้องประกอบด้วย การสำรวจแรร์ แหล่งแร่สำรอง การจำแนกพื้นที่ศักยภาพแรร์ พื้นที่ที่สมควรสงวน ห่วงห้ามหรืออนุรักษ์และพื้นที่ที่มีแหล่งแร่อุดม สมบูรณ์และมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงที่จะกำหนดให้ เป็นเขตเพื่อการทำเหมืองแรร์ เพื่อเป็นแนวทาง ในการบริหารจัดการแรร์ให้เหมาะสมและเกิด ประโยชน์สูงสุด โดยการจัดทำต้องมีการเปิดเผย ข้อมูลให้สาธารณะทราบ เว้นแต่ข้อมูลแหล่งแรร์ ประเภทที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงของ ประเทศ และให้มีการจัดทำหรือปรับปรุงข้อมูล ทุกสิบห้าปี</p>	<p>มาตรา ๘ ให้กระทรงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมและกระทรงอุตสาหกรรมร่วมกัน จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแรร์ ซึ่งอย่างน้อย ต้อง ประกอบด้วย การสำรวจแรร์ แหล่งแร่สำรอง การจำแนกพื้นที่ศักยภาพแรร์ <u>ชนิดแร่</u>หรือพื้นที่ ที่สมควรสงวนห่วงห้ามหรืออนุรักษ์ และพื้นที่ ที่มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์และมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง ที่จะกำหนดให้เป็นเขตเพื่อการทำเหมืองแรร์ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการแรร์ ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยการ จัดทำต้องมีการเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณะ ทราบ เว้นแต่ข้อมูลแหล่งแร่ ประเภทที่อาจมี ผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ และให้มี การจัดทำหรือปรับปรุงข้อมูลทุกสิบห้าปี</p>
<p>ให้กระทรงทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมเสนอแผนแม่บทการบริหารจัดการแรร์ ตามวรรคหนึ่งให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ</p>	<p>ให้กระทรงทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมเสนอแผนแม่บทการบริหารจัดการแรร์ ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ</p>
<p>เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผน แม่บทการบริหารจัดการแรร์ ให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามที่ กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารจัดการแรร์</p>	<p>มาตรา ๘/๑ การจัดทำแผนแม่บทการ บริหารจัดการแรร์ตามมาตรา ๘ ให้ดำเนินการ จัดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนและผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งนี้ ให้นำ บทบัญญัติในหมวด .... มาบังคับใช้โดย อนุโลม</p>

ร่างพระราชบัญญัติเรื่อง พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>มาตรา ๙ ห้ามมิให้ทำเหมืองในพื้นที่ที่แผนแม่บทบริหารจัดการแร่กำหนดให้มีการส่งงานห่วงห้ามหรืออนุรักษ์ไว้ เว้นแต่มีความจำเป็นในทางเศรษฐกิจและไม่ส่วนราชการพื้นที่อื่นทดแทนได้ โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการรัฐมนตรี</p>	<p>มาตรา ๙ ห้ามมิให้ทำเหมืองในพื้นที่ที่แผนแม่บทบริหารจัดการแร่กำหนดให้มีการส่งงานห่วงห้ามหรืออนุรักษ์ไว้ เว้นแต่มีความจำเป็นในทางเศรษฐกิจและไม่สามารถห้ามพื้นที่อื่นทดแทนได้ โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการรัฐมนตรี</p>
<p>มาตรา ๑๐ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการแร่ การอนุญาตให้ทำเหมืองให้พิจารณาอนุญาตได้เฉพาะในพื้นที่ที่มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์ และมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และในกรณีที่แหล่งแร่ได้มีศักยภาพในการพัฒนา แต่เทคโนโลยีที่จะใช้ในการทำเหมืองยังไม่เหมาะสม ให้ส่วนใหญ่แหล่งแร่นั้นไว้จนกว่าจะมีเทคโนโลยีที่จะใช้ในการทำเหมืองยังไม่เหมาะสม ให้ส่วนใหญ่แหล่งแร่นั้นไว้จนกว่าจะมีเทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ</p>	<p>มาตรา ๑๐ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการแร่ การอนุญาตให้ทำเหมืองให้พิจารณาอนุญาตได้เฉพาะในพื้นที่ที่มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์ และมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง <u>ปีความคุ้มค่าในทางเศรษฐศาสตร์</u> และในกรณีที่แหล่งแร่ได้มีศักยภาพในการพัฒนา แต่เทคโนโลยีที่จะใช้ในการทำเหมืองยังไม่เหมาะสม ให้ส่วนใหญ่แหล่งแร่นั้นไว้จนกว่าจะมีเทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจทางเศรษฐศาสตร์</p>

๕.๑.๓ การทำเหมืองแร่ในพื้นที่ส่วนห่วงห้ามหรือในพื้นที่อนุรักษ์ (ร่างมาตรา ๑๒)

ร่างมาตรา ๑๒ ได้กำหนดด้วง เพื่อประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการรัฐมนตรี มีอำนาจประกาศกำหนดพื้นที่ให้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมืองได้เป็นอันดับแรกก่อนการส่งงานห่วงห้าม หรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นในพื้นที่นั้น โดยพื้นที่ที่จะกำหนดให้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมืองแร่ได้ต้องเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะดังนี้ คือ

(๑) มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์ และมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และ

(๒) มีใช้พื้นที่ที่มีภูมายเฉพาะห้ามการเข้าใช้ประโยชน์ใดๆ โดยเด็ดขาด รวมถึงพื้นที่เขตปลดภัยและความมั่นคงแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม การกำหนดถ้อยคำว่า “มีใช้พื้นที่ที่มีภูมายเฉพาะห้ามการเข้าทำประโยชน์ใดๆ โดยเด็ดขาด” นั้น ยังขาดความชัดเจนและอาจมีปัญหาในการตีความถ้อยคำดังกล่าวว่า พื้นที่ใดบางที่เป็นพื้นที่ห้ามการเข้าทำประโยชน์โดยเด็ดขาด ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขร่างมาตรา ๑๒ เพื่อกำหนดให้ชัดเจนว่า เป็นพื้นที่ส่วนห่วงห้ามหรือพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมายได้ที่ห้ามกำหนดเป็นเขตเหมืองแร่ ดังต่อไปนี้

ร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>มาตรา ๑๒ เพื่อประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการรัฐมนตรี มีอำนาจประกาศกำหนดพื้นที่ให้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมืองได้เป็นอันดับแรกก่อนการสำรวจ ห่วงห้าม หรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นในพื้นที่นั้น โดยพื้นที่ที่จะกำหนดให้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมืองได้ต้องเป็นพื้นที่ดังต่อไปนี้</p>	<p>มาตรา ๑๒ เพื่อประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศไทย กรณีที่แผนแม่บทตามมาตรา ๔ กำหนดให้เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์ และมีความคุ้มค่าในทางเศรษฐศาสตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการรัฐมนตรี มีอำนาจประกาศกำหนดพื้นที่ให้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมืองได้เป็นอันดับแรกก่อนการสำรวจ ห่วงห้าม หรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นในพื้นที่นั้น โดยพื้นที่ที่จะกำหนดให้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมืองได้ต้องเป็นพื้นที่มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์ และมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง แต่ต้องมิใช่พื้นที่ดังต่อไปนี้</p>
<p>(๑) มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์และมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง</p>	<p>(๑) พื้นที่แหล่งต้นน้ำหรือปาน้ำซึ่งซึม</p>
<p>(๒) มีใช่พื้นที่ที่มีภูมายเฉพาะห้ามการเข้าใช้ประโยชน์ใดๆ โดยเด็ดขาด รวมถึงพื้นที่เขตปลอดภัยและความมั่นคงแห่งชาติ</p>	<p>(๒) พื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ</p>
<p>(๓) พื้นที่อุทยานแห่งชาติหรือเตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ</p>	<p>(๓) พื้นที่อุทยานแห่งชาติหรือเตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ</p>
<p>(๔) พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเตรียมประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า</p>	<p>(๔) พื้นที่เขตป่าชายเลนอนรักษาหรือพื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งหรือพื้นที่เตรียมประกาศเขตป่าชายเลนอนรักษาหรือพื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง</p>
<p>(๕) พื้นที่เขตป่าชายเลนอนรักษาหรือพื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งหรือพื้นที่เตรียมประกาศเขตป่าชายเลนอนรักษาหรือพื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง</p>	<p>(๕) พื้นที่เขตป่าชายเลนอนรักษาหรือพื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งหรือพื้นที่เตรียมประกาศเขตป่าชายเลนอนรักษาหรือพื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง</p>
<p>(๖) พื้นที่เขตโบราณสถานตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน</p>	<p>(๖) พื้นที่เขตโบราณสถานตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน</p>
<p>(๗) พื้นที่เขตปลอดภัยและความมั่นคงแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ</p>	<p>(๗) พื้นที่เขตปลอดภัยและความมั่นคงแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ</p>

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไข พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
	(๙) พื้นที่อันตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติฯ

๕.๑.๔ การประมูลทรัพยากรเร (ร่างมาตรา ๑๓)

ร่างมาตรา ๑๓ ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ มีอำนาจนำพื้นที่ที่มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์และมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจสูง โดยอาจจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไว้เป็นการล่วงหน้า (ร่างมาตรา ๑๓๒) มาประกาศให้มีการประมูลแหล่งแร่ในพื้นที่ดังกล่าว โดยให้ผู้ชนะการประมูลได้สิทธิในการสำรวจและทำเหมืองในพื้นที่นั้น แต่ต้องสัมพันธ์ในระบบการประมูลและระบบสัมปทานเหมืองแร่ มีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน โดยระบบสัมปทานฝ่ายปกครองจะมีเอกสารที่หนึ่งอ่อนฝ่ายเอกชน เช่น สิทธิที่จะแก้ไขสัญญาสัมปทานได้ฝ่ายเดียวโดยฝ่ายปกครอง เป็นต้น

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไข พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>มาตรา ๑๓ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ มีอำนาจนำพื้นที่ที่มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์และมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจสูง มาประกาศให้มีการประมูลแหล่งแร่ในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อให้ผู้ชนะการประมูลได้สิทธิในการสำรวจและทำเหมืองในพื้นที่นั้น</p> <p>หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการประมูล และการยกเลิกการประมูล ตลอดจนการให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมประกาศกำหนดตามคำแนะนำของคณะกรรมการ</p> <p>ประกาศตามวาระสองต้องกำหนดสัดส่วนของผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐ และสัดส่วนที่จะแบ่งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของเขตพื้นที่การทำเหมืองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกับเขตพื้นที่การทำเหมืองซึ่งอาจจะได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองด้วย</p> <p>ผู้ชนะการประมูลตามวาระหนึ่ง ต้องดำเนินการสำรวจแร่หรือทำเหมืองแร่ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน</p>	<p>พิจารณาความสอดคล้องกับร่างมาตรา ๑๓๒</p>

ร่างพระราชบัญญัติแก้ พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>พระราชบัญญัติ กฎหมายทั่วไป ประกาศ หรือ ระเบียบที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้</p> <p>ในกรณีที่พื้นที่ตามวรรคหนึ่งมีคำขออานุญาต บัตรหรือคำขอประทานบัตรที่ได้ยื่นไว้แล้วให้ถือว่า เป็นคำขอที่ไม่อนุญาตได้ และให้จำหน่าย คำขอดังกล่าวออกจากทะเบียนคำขอ เว้นแต่ใน กรณีที่คำขอนั้นทับซ้อนพื้นที่ตามวรรคหนึ่ง บางส่วนในส่วนที่ไม่ทับซ้อนยังคงดำเนินการ เพื่อการอนุญาตหรือไม่อนุญาตคำขอนั้นต่อไปได้</p>	

๕.๑.๕ กลไก โครงสร้าง องค์ประกอบการบริหารจัดการทรัพยากรเร่ (ร่างมาตรา ๑๕)

ร่างมาตรา ๑๕ กำหนดให้คณะกรรมการเร่ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ ฝ่าย ได้แก่ ส่วนราชการ ผู้แทนสภากาражเมืองแร่ และผู้ทรงคุณวุฒิ (ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรชุมชน และผู้เชี่ยวชาญ) แต่เมื่อพิจารณาบทเฉพาะกาลตามร่างมาตรา ๑๘๔ พบว่า มีการกำหนดว่าในระหว่างที่ ยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้กรรมการโดยตำแหน่ง ปฏิบัติหน้าที่เพลลางก่อนจนกว่า จะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ต้องแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้แล้วเสร็จภายใน ๑๙๐ วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ดังนั้น จึงมีความเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) ควรกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการเร่และคณะกรรมการเร่จังหวัดให้มี สัดส่วนที่สมดุล เพื่อให้เกิดการการถ่วงดุลการใช้อำนาจอันกระทบต่อผลประโยชน์สาธารณะ

(๒) ร่างพระราชบัญญัติแก้ พ.ศ. .... มาตรา ๒ กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนด ๑๙๐ วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เมื่อร่วมกับระยะเวลา ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา ๑๘๔ วรรคสอง หากนับตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา การคัดเลือก กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะมีระยะเวลาที่สุด ๓๖๐ วัน ซึ่งอาจเกิดปัญหาของว่างในการใช้อำนาจของ คณะกรรมการเร่เกี่ยวกับการดำเนินการอนุมัติและอนุญาต ซึ่งร่างกฎหมายมุ่งประสงค์ให้เป็นการ ตัดสินใจร่วมในรูปแบบองค์คณะ ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะให้ตัดมาตรา ๑๘๔ ออกทั้งมาตรา เพื่อให้ คณะกรรมการเร่จะปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ได้ เมื่อมีองค์ประกอบของ คณะกรรมการครอบคลุมแล้วเท่านั้น

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไข พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>มาตรา ๑๘๕ ในวาระเริ่มแรก ในระหว่างที่ยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	<p>มาตรา ๑๘๕ ในวาระเริ่มแรก ในระหว่างที่ยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ</p>
<p>(๑) ให้คณะกรรมการประกอบด้วยปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมเจ้าท่า อธิบดีกรมทรัพยากรและชายฝั่ง อธิบดีกรมทรัพยากรธรรมชาติ อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมศิลปากร อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เอกอัชิกาสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เอกอัชิกาสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประธานสภากาชาดเมืองแร่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการ และอธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เป็นเลขานุการ ปฏิบัติหน้าที่ไปกลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	<p>(๑) ให้คณะกรรมการประกอบด้วยปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมเจ้าท่า อธิบดีกรมทรัพยากรและชายฝั่ง อธิบดีกรมทรัพยากรธรรมชาติ อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมศิลปากร อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เอกอัชิกาสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เอกอัชิกาสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประธานสภากาชาดเมืองแร่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการ และอธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เป็นเลขานุการ ปฏิบัติหน้าที่ไปกลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ</p>
<p>(๒) ให้คณะกรรมการแร่จังหวัด ประกอบด้วยผู้อำนวยการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ปฏิรูปที่ดินจังหวัด ผู้แทนกรมเจ้าท่า ผู้แทนกรมทรัพยากรธรรมชาติ ผู้แทนกรมศิลปากร ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประทับตราสำหรับการทำเหมืองตั้งอยู่ ผู้แทนสภากาชาดเมืองแร่ เป็นกรรมการ และเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ เป็นเลขานุการ ปฏิบัติหน้าที่ไปกลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	<p>(๒) ให้คณะกรรมการแร่จังหวัด ประกอบด้วยผู้อำนวยการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ปฏิรูปที่ดินจังหวัด ผู้แทนกรมเจ้าท่า ผู้แทนกรมทรัพยากรธรรมชาติ ผู้แทนกรมศิลปากร ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประทับตราสำหรับการทำเหมืองตั้งอยู่ ผู้แทนสภากาชาดเมืองแร่ เป็นกรรมการ และเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ เป็นเลขานุการ ปฏิบัติหน้าที่ไปกลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ</p>
<p>การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชนูญต้นใช้บังคับ</p>	<p>การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชนูญต้นใช้บังคับ</p>

๔.๑.๖ การกำหนดมาตรฐานควบคุณการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิด (ร่างมาตรา ๒๘)

ร่างมาตรา ๒๘ กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศกำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุณการปล่อยมลพิษ หรือสิ่งอื่นใดที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการทำเหมือง การแต่งแร่ และการประกอบโลหกรรม รวมทั้งหลักเกณฑ์หรือวิธีการให้ความคุ้มครองแก่คุณภาพและความปลอดภัยแก่บุคคลภายนอก

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนและสร้างความมั่นใจแก่ประชาชน ควรกำหนดให้มาตรฐาน และวิธีการควบคุณมลพิษซึ่งรัฐมนตรีออกประกาศจะต้องมีมาตรฐาน หลักเกณฑ์และวิธีการปล่อยมลพิษ ไม่ต่างกว่ามาตรฐานที่กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนดไว้ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>มาตรา ๒๘ เพื่อประโยชน์ในการควบคุณการทำเหมือง การแต่งแร่ และการประกอบโลหกรรม ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศกำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุณการปล่อยมลพิษ หรือสิ่งอื่นใดที่อาจมีผลกระทบสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการทำเหมือง การแต่งแร่ และการประกอบโลหกรรม และหลักเกณฑ์หรือวิธีการให้ความคุ้มครองแก่คุณภาพและความปลอดภัยแก่บุคคลภายนอก</p>	<p>มาตรา ๒๘ เพื่อประโยชน์ในการควบคุณการทำเหมือง การแต่งแร่ และการประกอบโลหกรรม ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศกำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุณการปล่อยมลพิษ หรือสิ่งอื่นใดที่อาจมีผลกระทบสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการทำเหมือง การแต่งแร่ และการประกอบโลหกรรม และหลักเกณฑ์หรือวิธีการให้ความคุ้มครองแก่คุณภาพและความปลอดภัยแก่บุคคลภายนอก</p> <p><u>มาตรฐานหรือวิธีการตามประกาศตามวรรคหนึ่งต้องมีไม่ต่างกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ</u></p>

๔.๑.๗ การแบ่งประเภทการทำเหมือง (ร่างมาตรา ๔๙) และการรวมประทวนบัตรเป็นเขตเหมืองแร่เดียวกัน (ร่างมาตรา ๕๗)

ร่างมาตรา ๔๙ กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศเพื่อแบ่งการทำเหมืองออกเป็น๓ ประเภท คือ การทำเหมืองประเภทที่ ๑ ได้แก่ การทำเหมืองแร่ในเนื้อที่ไม่เกิน ๑๐๐ ไร่ เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่ประจำจังหวัด ที่มีการทำเหมืองเป็นผู้ออกประทวนบัตร การทำเหมืองประเภทที่ ๒ ได้แก่ การทำเหมืองในเนื้อที่ไม่เกิน ๖๒๕ ไร่ เป็นอำนาจของอธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่เป็นผู้ออกประทวนบัตรนอกจานนั้น ในมาตรา ๕๗ ยังได้บัญญัติให้ในกรณีที่ผู้ถือประทวนบัตรคนเดียวมีประทวนบัตรหลายฉบับ ซึ่งมีเขตติดต่อกัน ให้ถือว่าประทวนบัตรทั้งหมดมีเขตเหมืองแร่เดียวกัน หรือในกรณีที่มีผู้ถือประทวนบัตร

หล่ายคนซึ่งมีประทานบัตรติดต่ออาจรวมเป็นเขตเหมืองแร่เดียวกันก็ได้ โดยยึดคำขอและรับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้วแต่กรณีก็ได้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความเห็นว่า บทบัญญัติตั้งกล่าวข้างต้น เป็นช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายตามร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. .... กล่าวคือ ผู้ขอสัมปทานเหมืองแร่ จะใช้วิธีการแบ่งเนื้อที่เขตเหมืองแร่เป็นแปลงย่อย จำนวนหลายๆ แปลง เนื้อที่ไม่เกิน ๑๐๐ ไร่ เพื่อให้ การขอประทานบัตรเข้าเงื่อนไขการทำเหมืองประเภทที่ ๑ เนื่องจากมีขั้นตอนและกระบวนการขอประทานบัตรที่ยุ่งยากซับซ้อนน้อยกว่าการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และเมื่อได้รับประทานบัตรแล้วสามารถรวมประทานบัตรแปลงย่อยเป็นเขตเหมืองแร่เดียวกันตามมาตรา ๔๗ ก็ได้ จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) การแบ่งประเภทการทำเหมือง นอกจากพิจารณาเงื่อนไขในด้านขนาดพื้นที่ของการทำเหมืองแล้ว ควรพิจารณาเงื่อนไขของชนิดแร่ ปริมาณแร่ มูลค่าแร่ อัตราการผลิต วิธีการทำเหมือง ผลกระทบที่อาจเกิดต่อชุมชน คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ และบริเวณที่ตั้งของการทำเหมืองประกอบด้วย

(๒) ควรแก้ไขร่างมาตรา ๔๙ และมาตรา ๔๗ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมาย หลักเลี้ยงเพื่อไม่ให้เข้าข่ายการทำเหมืองประเภทที่สอง ทั้งนี้ ในการรวมประทานบัตร หลายฉบับซึ่งอยู่ติดกันเป็นเขตเหมืองแร่เดียว ก็ให้เป็นอำนาจของให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้วแต่กรณีเป็นผู้พิจารณากำหนด

ร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>มาตรา ๔๙ เพื่อประโยชน์ในการบริหาร จัดการแร่และการกระจายอำนาจในการบริหาร จัดการแร่ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศ เพื่อแบ่งการทำเหมืองออกเป็นสามประเภท ดังนี้</p> <p>(๑) การทำเหมืองประเภทที่ ๑ ได้แก่ การทำเหมืองในเนื้อที่ไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่จังหวัดที่มีการทำเหมืองเป็นผู้ออกประทานบัตร</p> <p>(๒) การทำเหมืองประเภทที่ ๒ ได้แก่ การทำเหมืองในเนื้อที่ไม่เกินหกร้อยยี่สิบห้าไร่ ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเป็นผู้ออกประทานบัตร</p>	<p>มาตรา ๔๙ เพื่อประโยชน์ในการบริหาร <u>จัดการ การป้องกันความเสียหาย การป้องกันอันตราย ตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดจากการการทำเหมือง และเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมกำกับดูแล ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นของคณะกรรมการมีอำนาจออกประกาศแบ่งการทำเหมืองเป็นสองประเภทดังนี้</u></p> <p>(๑) การทำเหมืองประเภทที่ ๑ ได้แก่ การทำเหมืองในเนื้อที่ไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ในที่ดินมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ไม่ได้ดังอยู่ในพื้นที่อ่อนไหวทางระบบนิเวศน์ ไม่ใช้วัตถุระเบิดหรือสารเคมีเป็นพิษในการทำเหมือง ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเคมีหรือจำพวกโลหะหนัก ให้เจ้า</p>

* “เขตเหมืองแร่” หมายความว่า เขตพื้นที่ซึ่งกำหนดหรือประทานบัตร

ร่างพระราชบัญญัติเร พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>(๓) การทำเหมืองประเกทที่ ๓ ได้แก่ การทำเหมืองที่ไม่ใช่การทำเหมืองประเกทที่ ๑ หรือการทำเหมืองประเกทที่ ๒ การทำเหมืองในทะเล และการทำเหมืองใต้ดิน ให้อิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเป็นผู้ออกประกาศนียก ประทานบัตร</p> <p>ในการออกประกาศเพื่อแบ่งประเกทการทำเหมืองตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงพื้นที่ ชนิดแร่ สักษณะทางธรณีวิทยาของแหล่งแร่ วิธีการทำเหมือง และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดจากการทำเหมือง</p>	<p>พนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการและจังหวัดที่มีการทำเหมืองเป็นผู้ออกประกาศนียก ประทานบัตร</p> <p>(๔) การทำเหมืองประเกทที่ ๒ ได้แก่ การทำเหมืองประเกทอื่นนอกจากการทำเหมืองประเกทที่ ๑ หรือเป็นการทำเหมืองใต้ดินหรือในทะเล ให้อิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเป็นผู้ออกประกาศนียก ประทานบัตร</p> <p>ในการออกกฎหมายรองกำหนดให้การทำเหมืองได้เป็นการทำเหมืองประเกทที่ ๑ และการทำเหมืองประเกทที่ ๒ นั้น ให้คำนึงถึงชนิดแร่ ปริมาณแร่ มูลค่าแร่ อัตราการผลิต วิธีการทำเหมือง ผลกระทบที่อาจเกิดต่อชุมชน คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ บริเวณที่ตั้งของการทำเหมือง ขนาดพื้นที่ทำเหมือง และเป็นพื้นที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง</p>
<p>มาตรา ๕๗ ในกรณีที่ผู้ถือประกาศนียก ประทานบัตร คนเดียวมีประกาศนียก ประทานบัตรหลายฉบับซึ่งมีเขตประกาศนียก ประทานบัตรติดต่อกัน ให้ถือว่าประกาศนียก ประทานบัตรทั้งหมดมีเขตเหมืองแร่เดียวกัน</p>	<p>มาตรา ๕๗ ในกรณีที่ผู้ถือประกาศนียก ประทานบัตรคนเดียวมีเขตประกาศนียก ประทานบัตรหลายฉบับซึ่งมีเขตประกาศนียก ประทานบัตรติดต่อกันให้ถือว่าประกาศนียก ประทานบัตรทั้งหมดมีเขตเหมืองแร่เดียวกัน</p>
<p>ในกรณีที่ผู้ถือประกาศนียก ประทานบัตรหลายคน มีประกาศนียก ประทานบัตรซึ่งมีเขตประกาศนียก ประทานบัตรติดต่อกัน อาจร่วมแผนผัง โครงการทำเหมืองและปันเขตเหมืองแร่เดียวกันได้ โดยบันทึกและรับใบอนุญาตจากเจ้าหน้าที่งานท้องที่ในแต่ละกรณี ตามหลักคณิตศาสตร์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่จะบันทึกและรับใบอนุญาตจากเจ้าหน้าที่งานท้องที่ในแต่ละกรณี</p>	<p>ในกรณีที่ผู้ถือประกาศนียก ประทานบัตรคนเดียว มีประกาศนียก ประทานบัตรหลายฉบับซึ่งมีเขตประกาศนียก ประทานบัตรติดต่อกัน หรือในกรณีที่ผู้ถือประกาศนียก ประทานบัตรหลายคน มีประกาศนียก ประทานบัตรซึ่งมีเขตประกาศนียก ประทานบัตรติดต่อกัน และมีพื้นที่เหมืองแร่ที่ไม่อาจทำเหมืองแต่ฝ่ายเดียวได้อย่างปลอดภัยหรือไม่อาจนำแร่ในเขตนั้นมาใช้อย่างคุ้มค่าได้เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และ</p>

ร่างพระราชบัญญัติฯ พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>เพื่อความปลอดภัย ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมและประจำท้องที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้วแต่กรณี มีอำนาจกำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรหลายคนซึ่งมีเขตประทานบัตรติดต่อกันร่วมแผนผังโครงการ เป็นเขตเหมืองแร่เดียวกันได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา</p>	<p>ในเขตนี้มาใช้อย่างคุ้มค่าได้ หรือเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ การป้องกันและรักษาสิ่งแวดล้อม และเพื่อความปลอดภัย ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมและประจำท้องที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้วแต่กรณี มีอำนาจกำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรซึ่งมีเขตประทานบัตรติดต่อกันร่วมแผนผังโครงการเป็นเขตเหมืองแร่เดียวกันได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา</p>

๔.๑.๘ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย แผน การอุดหนุน ภาคเอกชน ประทานบัตรและใบอนุญาตอื่นๆ

ข้อพิพาทเกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาการขาดกรอบการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย การจัดทำแผน การอุดหนุน ภาคเอกชน ประทานบัตร การให้สัมปทาน การติดตาม ตรวจสอบระหว่างการทำเหมือง รวมทั้งในช่วงระยะเวลาการพื้นฟูภายหลังการทำเหมือง ดังนั้น เพื่อเป็นหลักประกันในเรื่องดังกล่าว จึงควรบัญญัติขั้นตอน และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ และผู้มีส่วนได้เสียไว้ในร่างพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. .... ให้ชัดเจน โดยกำหนดหมวดว่าด้วยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ขึ้นเป็นการเฉพาะ โดยมีหลักการดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักการ กระบวนการและวิธีการเพื่อจัดให้ชุมชน ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่ขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต การติดตามเฝ้าระวังระหว่างการทำเหมืองแร่ และการฟื้นฟูหลังการทำเหมืองแร่ เช่น การเปิดเผยข้อมูล ต่อสาธารณะ การประชุมประชาคม การประชุมรับฟังความคิดเห็น การปิดประกาศและเปิดให้คัดค้าน เป็นต้น

(๒) มีกลไกในการหาข้อยุติเมื่อเกิดกรณีข้อพิพาท เช่น การประชุมสาธารณะ การอุดหนุน ประชาชนติดต่อ เป็นต้น

หมวดที่....

การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย

มาตรา.... การอุดหนุน ภาคเอกชน ประทานบัตร ใบอนุญาตต่างๆ ใบอนุญาตประกอบโภคกรรม และใบอนุญาตอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ กรมอุตสาหกรรมพัฒนาและการเหมืองแร่ มีหน้าที่จัดให้มี สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน อาจทำได้โดยระดับและวิธีการ

ดังต่อไปนี้

- (๑) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างรอบด้าน
- (๒) การรับข้อมูลข่าวสารจากประชาชนอย่างรอบด้าน
- (๓) การรับฟังความคิดเห็นและปรึกษาหารือกับประชาชน
- (๔) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการเมืองแร่
- (๕) การติดตาม ตรวจสอบ

มาตรา.... ก่อนออกอาชญาบัตร ประทวนบัตร ใบอนุญาตแต่งแร่ ใบอนุญาตประกอบโลหกรรมในพื้นที่ได เมื่อกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ไดรับคำขอแล้วให้จัดทำเอกสารสรุปสาระสำคัญอันเป็นข้อมูลที่เพียงพอต่อการพิจารณาให้ความเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย โดยต้องมีรายละเอียดอย่างน้อยดังนี้

- (๑) เหตุผลและความจำเป็น
- (๒) สาระสำคัญ
- (๓) อาณาเขต สถานที่ วิธีการ ขั้นตอนและระยะเวลา
- (๔) ผลกระทบทั้งผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งมาตรการป้องกันแก้ไขและเยียวยา
- (๕) อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการแร่ประกาศกำหนด

มาตรา.... เมื่อได้ดำเนินการตามมาตรา... เรียบร้อยแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) จัดให้มีการเผยแพร่เอกสารสรุปสาระสำคัญต่อสาธารณะ โดยปิดประกาศณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอและจังหวัด รวมทั้งเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือวิธีอื่นเป็นระยะเวลายาวอย่างน้อยหกสิบวัน

(๒) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในขอบเขตพื้นที่นั้นได้ทราบและเชิญชวนให้ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือใช้สิทธิในการคัดค้านการออกอาชญาบัตร ประทวนบัตร ใบอนุญาตการประเมิน หรือใบอนุญาตอื่นแล้วแต่กรณี

(๓) จัดประชุมรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งจัดให้มีวิธีการหรือช่องทางอื่นๆ เพื่อรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนและนำมายประกอบการพิจารณาการให้ประทวนบัตรหรือออกใบอนุญาต หรือกำหนดเป็นเงื่อนไขการให้สัมปทานหรือใบอนุญาต หรือสิ่งจำเป็นอื่นใด

ในกรณีที่มีการคัดค้านหรือมีความเห็นและข้อเสนอแนะได้เป็นสาระสำคัญ แต่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่มิอาจดำเนินการตามคัดค้านหรือความเห็นและข้อเสนอแนะนั้นได้ให้ซึ่งจะแทนที่เป็นหนังสือ

มาตรา.... การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นมาตรา.. (๓) ต้องประกาศให้ประชาชนทราบถึงวิธีการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลา สถานที่ ตลอดจนรายละเอียดอื่นที่เพียงพอแก่การที่ประชาชนจะเข้าใจอย่างน้อยสามสิบวันก่อนการประชุม รวมทั้งจัดส่งเอกสารหรือจัดให้มีการเผยแพร่เอกสารประกอบการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบสารสนเทศให้ผู้เข้าร่วมประชุมเข้าถึงได้อย่างน้อยสิบหัววันก่อนวันประชุม

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ชุมชนหรือกลุ่มประชาชนผู้มีส่วนได้เสียอาจขอให้

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ หรือผู้ขอสัมปทานหรือผู้ขออนุญาตแล้วแต่กรณี ซึ่งจะและทำความเข้าใจด้วยกันได้

มาตรา.... เมื่อดำเนินการรับฟังความคิดเห็นแล้ว ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น และเผยแพร่สรุปผลการประชุมรับฟังความคิดเห็นให้ประชาชนทราบภายในหกสิบวันนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

มาตรา.... กรณีอ Zweig ประทานบัตร ประทานบัตร ใบอนุญาตการประมูล ใบอนุญาตแต่งเรื่องในอนุญาตประกอบโลหกรรมอยู่ในหรือคาดการณ์ว่าจะมีการประกอบห้องท่องห้องหมู่บ้านได้ ให้คณะกรรมการหมู่บ้านจัดการประชุมประจำหมู่บ้านและจัดทำรายงานการประชุมประจำหมู่บ้านเสนอต่อกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ก่อนการอนุมัติหรืออนุญาตแล้วแต่กรณี

หลักเกณฑ์และวิธีการประจำตามวาระหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะประกอบห้องท่องที่กำหนด"

มาตรา.... ในกรณีที่เรื่องได้มีอาจหาข้อบกพร่องใด กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ผู้ประกอบกิจการซึ่งยื่นคำขอ ชุมชนหรือประชาชนอาจร้องขอต่อคณะกรรมการแร่เพื่อดำเนินการอย่างโดยย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ลงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการลงประชามติ
- (๒) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะกรรมการเพื่อดำเนินการอย่างโดยย่างหนึ่งเพื่อหาข้อบกพร่องกัน

(๓) วิธีการอื่นตามที่คณะกรรมการแร่กำหนด
หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการยื่นคำขอตามวาระหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการแร่ประกาศกำหนด

๔.๑.๙ การโอนประทานบัตร ใบอนุญาตแต่งเรื่องและใบอนุญาตประกอบโลหกรรม (ร่างมาตรา ๖๗ และมาตรา ๑๑๐)

การประกอบกิจการเหมืองแร่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากการประกอบกิจการอื่นๆ ผู้ประกอบกิจการจะต้องมีคุณสมบัติและเงื่อนไขเฉพาะ ดังนี้ จึงควรกำหนดห้ามมิให้มีการโอนประทานบัตร ใบอนุญาตแต่งเรื่อง และใบอนุญาตประกอบโลหกรรม เว้นแต่ผู้รับโอนจะมีคุณสมบัติและเงื่อนไขเฉพาะ เช่นเดียวกันหรือไม่น้อยกว่าผู้ประกอบกิจการซึ่งเป็นผู้โอน โดยมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข มาตรา ๖๗ และมาตรา ๑๑๐ ดังต่อไปนี้

* ดูเพิ่มเติมใน ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ.๒๕๕๑

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไข พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>มาตรา ๖๗ ในกรณีที่ผู้ถือ ประทานบัตรประสงค์จะโอนประทานบัตรต้อง ได้รับอนุญาตจากผู้ออกประทานบัตร</p> <p>การยื่นคำขอโอนประทานบัตร ตามวารุคหนึ่ง ให้ผู้ถือประทานบัตรและผู้ประสงค์ จะรับโอนยื่นคำขออนุญาตต่อเจ้าพนักงาน อุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่หรือเจ้าพนักงาน ท้องถิ่น แล้วแต่กรณี</p>	<p>มาตรา ๖๗ ประทานบัตรหรือ ใบอนุญาตประมูลแหล่งแร่เป็นสิทธิเฉพาะตัว ของผู้ได้รับประทานบัตร จะโอนให้แก่กันไม่ได้</p> <p>ผู้ถือประทานบัตรต้องประกอบ กิจการเหมืองแร่ด้วยตนเอง จะมอบการบริหาร จัดการหั้งหมุดหรือบางส่วนหรือยินยอมให้บุคคล อื่นเป็นผู้มีอำนาจจัดประกอบกิจการแทนไม่ได้</p>
<p>ผู้รับโอนประทานบัตรต้องมี คุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ถือประทานบัตรและต้อง รับโอนไปซึ่งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือประทานบัตร ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้และต้องปฏิบัติ ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประทานบัตร</p>	
<p>การอนุญาตให้โอนประทานบัตร จะกระทำได้ต่อเมื่อได้มีการชำระหนี้สินที่ค้างชำระ ตามพระราชบัญญัตินี้แก่เจ้าพนักงานอุตสาหกรรม แร่ประจำท้องที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น แล้วแต่ กรณี จนครบถ้วนแล้ว</p>	
<p>การยื่นคำขอโอนประทานบัตร และการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด</p>	
<p>มาตรา ๑๑๐ ห้ามมิให้ผู้รับ ใบอนุญาตแต่งแร่หรือผู้รับใบอนุญาตประกอบ โลหกรรมได้โอนใบอนุญาตให้แก่ผู้อื่น เว้นแต่ จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี</p>	<p>มาตรา ๑๑๐ ห้ามมิให้ผู้รับ ใบอนุญาตแต่งแร่หรือผู้รับใบอนุญาตประกอบ โลหกรรมได้โอนใบอนุญาตให้แก่ผู้อื่น <u>เว้นแต่</u></p>
<p>การขอโอนใบอนุญาตและการ อนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจา นุเบกษา</p>	<p>(๑) <u>ผู้รับโอนใบอนุญาตแต่งแร่</u> <u>หรือใบอนุญาตประกอบโลหกรรมมีคุณสมบัติ</u> <u>เช่นเดียวกับผู้ถือใบอนุญาตและต้องรับโอนไปซึ่ง</u> <u>สิทธิและหน้าที่ของผู้ถือใบอนุญาตตามที่กำหนด</u> <u>ไว้ในพระราชบัญญัตินี้และต้องปฏิบัติตาม</u> <u>เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต</u></p>
	<p>(๒) <u>ได้รับอนุญาตจากอธิบดี</u> การขอโอนใบอนุญาตและการ อนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข^{ที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา}</p>

๔.๑.๑๐ ความรับผิดของผู้รับสัมปทานเหมือง (ร่างมาตรา ๘๕ และมาตรา ๑๓๑)

(๑) ควรแก้ไขร่างมาตรา ๘๕ และมาตรา ๑๓๑ โดยไม่ต้องจำกัดความรับผิดชอบของผู้รับสัมปทานเหมืองให้ดินไว้เฉพาะในเขตสัมปทานเท่านั้น กรณีที่เกิดการทรุดของพื้นดินลักษณะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บริเวณใกล้เคียงกับเขตสัมปทาน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าการทรุดตัวของพื้นดินนั้นเกิดจาก การทำเหมืองให้ดิน และให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เป็นผู้พิจารณาในลักษณะเดียวกับ ในเขตสัมปทาน

ร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>มาตรา ๘๕ ในกรณีที่พื้นดินบริเวณใดในเขตประทานบัตรทำเหมืองให้ดินทรุดตัวลงในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ให้นำหลักความรับผิดต่อไปนี้มาใช้บังคับกับความเสียหายทั้งปวงที่เกิดขึ้น</p> <p>(๑) ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าการทรุดตัวของพื้นดินนั้นเกิดขึ้นจากการทำเหมืองให้ดิน</p> <p>(๒) หากกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่พิจารณาแล้วเห็นว่าการทำเหมืองให้ดิน เป็นต้นเหตุแห่งการทรุดตัวของพื้นที่ดินนั้น ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่นำเงินกองทุนหรือหลักประกันที่ผู้ถือประทานบัตรวางไว้มาชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และแจ้งให้ผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองให้ดินส่งเงินหรือหลักประกันตามจำนวนที่ได้ขอใช้ค่าเสียหายไปมาว่างไว้ให้ครบถ้วนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง</p> <p>ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรไม่ส่งเงินเข้า กองทุนหรือนำหลักประกันมาว่างภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ออกประทานบัตร มีคำสั่งเพิกถอนประทานบัตร</p>	<p>มาตรา ๘๕ ในกรณีที่พื้นดินบริเวณใดในเขตประทานบัตรทำเหมืองให้ดิน <u>หรือบริเวณใกล้เคียงที่อาจได้รับผลกระทบทรุดตัวลงหรือได้รับผลกระทบ</u> ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ให้นำหลักความรับผิดต่อไปนี้มาใช้บังคับกับความเสียหายทั้งปวงที่เกิดขึ้น</p> <p>(๑) ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าการทรุดตัวของพื้นดิน <u>หรือผลกระทบนั้น</u> เกิดขึ้นจากการทำเหมืองให้ดิน</p> <p>(๒) หากกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่พิจารณาแล้วเห็นว่าการทำเหมืองให้ดิน <u>อาจเป็นต้นเหตุแห่งการทรุดตัวของพื้นที่ดินหรือผลกระทบนั้น</u> ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่นำเงินกองทุนหรือหลักประกันที่ผู้ถือประทานบัตรวางไว้มาชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และแจ้งให้ผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองให้ดินส่งเงินหรือหลักประกันตามจำนวนที่ได้ขอใช้ค่าเสียหายไปมาว่างไว้ให้ครบถ้วนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง</p> <p>ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรไม่ส่งเงินเข้า กองทุนหรือนำหลักประกันมาว่างภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ออกประทานบัตร มีคำสั่งเพิกถอนประทานบัตร</p>
<p>มาตรา ๑๓๑ ผู้ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินใหม่ทดแทนหรือค่าเสียหายที่เกิดจากการประทากอข</p>	<p>มาตรา ๑๓๑ ผู้ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินใหม่ทดแทนหรือค่าเสียหายมาบ้างก็ตามจากการประทากอ</p>

ร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>กิจกรรมของตนต่อความเสียหายหรือความเดือดร้อนร้ายอันเกิดขึ้นแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม</p> <p>ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นในเขตที่ได้รับอนุญาต ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าความเสียหายดังกล่าวเกิดจากการกระทำของผู้ได้รับอนุญาตรายนี้</p>	<p>กิจกรรมของตนต่อความเสียหายหรือความเดือดร้อนร้ายอันเกิดขึ้นแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม</p> <p>ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นในเขตที่ได้รับอนุญาต <u>หรือบริเวณใกล้เคียงที่อาจได้รับผลกระทบ</u> ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าความเสียหายดังกล่าวเกิดจากการกระทำของผู้ได้รับอนุญาตรายนี้</p>

(๒) ควรนำหลักการสันนิษฐานความรับผิดมาใช้ในการทำเหมืองแร่ทุกประเภท มิใช่เฉพาะกรณีการทำเหมืองแร่ได้ดิน เนื่องจากการพิสูจน์ความรับผิดจากการกระทำของเหมืองที่ก่อให้เกิดความเสียหายในกระบวนการยุติธรรม จำเป็นต้องใช้ความรู้ทางด้านเทคนิคและใช้ระยะเวลาในการพิสูจน์ยawanan จึงอาจไม่ทันต่อการกำหนดมาตรการในการช่วยเหลือหรือคุ้มครองสิทธิของประชาชน

๔.๑.๑๑ การทำงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและความเห็นชอบไว้ก่อนล่วงหน้าแล้วนำเข้าให้เมืองดังกล่าวมาจัดประมูล (ร่างมาตรา ๑๓๒)

ร่างมาตรา ๑๓๒ กำหนดให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการแร่อาจให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อขอความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติไว้เป็นการล่วงหน้าและนำพื้นที่เหมืองแร่นั้นออกประมูล โดยกำหนดให้ผู้ชนะการประมูลต้องปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่และเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติส่วนของหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ การพิจารณาในเรื่องดังกล่าวต้องมีความรอบคอบ เนื่องจากยังขาดความชัดเจนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

(๑) กระบวนการพิจารณาให้ความเห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จัดทำขึ้นถือเป็นโครงการของรัฐหรือโครงการของเอกชน เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดขึ้นตอน และกระบวนการไว้แตกต่างกัน

(๒) กรณีที่มีการฝ่าฝืนมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่หรือเอกชนที่ทำการประมูลเป็นผู้รับผิดชอบทั้งความรับผิดทางแพ่งและความผิดทางอาญา

ร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
<p>มาตรา ๑๓๙ หากปรากฏว่าพื้นที่ดินจะมีแร่เหมือนสมเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการอาจให้กรรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จัดทำเอกสารที่จำเป็นในการขอประทานบัตร และจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับพื้นที่นั้นเพื่อขอความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติก่อนออกประทานบัตรให้ทำเหมืองในพื้นที่ดังกล่าว</p> <p>ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หากปรากฏว่าพื้นที่นั้นมีผู้ยื่นคำขออาชญาบัตรหรือคำขอประทานบัตรอยู่แล้ว ให้ถือว่าคำขอนั้นเป็นคำขอที่ไม่อาจอนุญาตได้และให้จำหน่ายคำขอตั้งกล่าวออกจากทะเบียนคำขอ เว้นแต่คำขอนั้นทับซ้อนพื้นที่ตามวรรคหนึ่งบางส่วน ให้ดำเนินการเพื่อการอนุญาตหรือไม่อนุญาตคำขอนั้นเฉพาะในส่วนที่ไม่ทับซ้อนต่อไปได้</p> <p>เมื่อรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับพื้นที่นั้นได้รับความเห็นชอบแล้วตามวรรคหนึ่ง ในการออกประทานบัตรกรรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ อาจนำพื้นที่นั้นออกประมูลโดยให้นำหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ประกาศกำหนดตามมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ ให้ผู้ออกประทานบัตรพิจารณาให้ผู้ประกอบการตามมาตรา ๑๓๑(๑) มีสิทธิได้รับการคัดเลือกก่อน</p> <p>ผู้ชนะการประมูลตามวรรคสามต้องปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประทานบัตร และต้องชำระค่าใช้จ่ายที่กรรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้ดำเนินการไปตามวรรคหนึ่งทั้งหมดในวันที่ได้รับประทานบัตร</p>	<p>ควรพิจารณาความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๔</p>

๔.๑.๑๙ การวางแผนและจัดตั้งกองทุน เพื่อพัฒนาการท่าเหมืองและ
เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการท่าเหมือง (ร่างมาตรา ๖๔ (๙))

ร่างมาตรา ๖๔ (๙) กำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรมีหน้าที่จัดตั้งกองทุนฟื้นฟูสภาพพื้นที่ การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง หรือวางแผนลักษณะกันตามหลักเกณฑ์ที่ออกโดยบิ๊กกำหนดซึ่งมุ่งเน้นการสร้างหลักประกันในด้านต่างๆ ได้แก่

- ก) การพัฒนาการทำเหมืองหงส์ในระหว่างการทำเหมืองและหลังการทำเหมือง
ข) การเยี่ยวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง

อย่างไรก็ตาม ยังขาดความชัดเจนในด้านของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการกองทุน รวมทั้งการกำหนดวัตถุประสงค์ การใช้จ่ายบประมาณจากกองทุน ให้บรรลุเป้าหมายและเจตนาตามที่ตั้งต้น ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้ตัวแทนชุมชน ผู้ได้รับผลกระทบ และชุมชนรอบเมืองมีส่วนร่วมในการกำกับการบริหารจัดการและการดำเนินการของกองทันด้วย

(๒) กำหนดให้สามารถใช้งบประมาณเพื่อการพื้นฟู เยียวยาผลกระทบจากการทำเหมืองทันทีเมื่อมีผลกระทบเกิดขึ้นโดยไม่ต้องรอการพิสูจน์ เนื่องจากที่ผ่านมาการให้ความช่วยเหลือและการพื้นฟูมีความล่าช้าและไม่ทันต่อสถานการณ์

นอกจากนั้น ควรแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ในหมวดว่าด้วยกองทุนสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๕.๑.๓ การกำหนดกรอบ เงื่อนไข รวมทั้งกระบวนการของฝ่ายบริหารในการออก
อนบัญชีตามร่างพระราชบัญชีดังต่อไปนี้ พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติเรื่อง พ.ศ. .... กำหนดให้มีการออกอนุบัญญัติหรือกฎหมายลำดับรอง (กฎหมายท้องถิ่น) จำนวนมาก เช่น ร่างมาตรา ๑๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๓ ฯลฯ ซึ่งมีความสำคัญในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเรื่อง จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) ควรกำหนดกรอบ เนื่องจากการออกแบบบัญชีให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการใช้คลิปนิจในการออกแบบบัญชี

(๒) ควรกำหนดให้การออกกฎหมาย ต้องจัดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงการกำหนดให้มีการประเมินผลกระทบจากการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment : RIA)

๕.๒ ข้อเสนอการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔.๒.๓ ควรดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยเฉพาะในประดิษฐ์สำคัญดังต่อไปนี้

(๑) การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการประเมินผล
ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

การให้เจ้าของประเทศไทยเป็นผู้ว่าจ้างจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) ผิดหลักการ เพราะเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ควรมีหน่วยงานกลาง เป็นผู้ว่าจ้างแทน และควรออกแบบให้มีกรรมการสาขาวิชาชีพและสถาบันการศึกษาและผู้มีส่วนได้เสีย ในสังคมเป็นกรรมการ นอกจากนั้น ควรกำหนดให้มีมาตรการติดตามประเมินผล (Monitoring) การปฏิบัติตามมาตรฐานลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้ดำเนินการติดตามประเมินผลจะต้องไม่ใช่ผู้ได้รับประโยชน์บัตรหรือผู้ได้รับใบอนุญาตแต่งแร่หรือใบอนุญาตประกอบโลหะกรรมหรือบริษัทในเครือเป็นผู้ตรวจสอบโดยมีข้อเสนอแนะให้กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นที่รับรองเป็นหน่วยงานดำเนินการติดตามประเมินผล

(๒) กองทุนสิ่งแวดล้อม

ควรแก้ไขปรับปรุงกองทุนสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... มาตรา ๖๔ (๙) ซึ่งกำหนดให้ผู้ถือประโยชน์บัตรมีหน้าที่จัดตั้งกองทุนพื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมือง และเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองเร่ หรือวางแผนหลักประกันตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนด ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างหลักประกันในด้านต่างๆ ได้แก่ การพื้นฟูการทำเหมืองทั้งในระหว่างการทำเหมือง และหลังการทำเหมือง และการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและเข้มโยงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(๓) การประกาศเขตควบคุมมลพิษ

ควรปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ ขั้นตอนในการประกาศเขตควบคุมมลพิษ รวมทั้งกำหนดมาตรการต่างๆ ในการควบคุมมลพิษให้เกิดความรวดเร็ว ตอบสนองต่อการป้องกันควบคุม และการพื้นฟูพื้นที่ซึ่งเกิดการปนเปื้อนและแพร่กระจายของมลพิษสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ

๕.๒.๒ ควรพิจารณาตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะ พ.ศ. .... ซึ่งเป็นกฎหมายสำคัญในการกำหนดหลักการ กระบวนการและขั้นตอนในการมีส่วนร่วม ในนโยบายสาธารณะ อันจะเป็นหลักประกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน

๕.๒.๓ ควรพิจารณาตรากฎหมายว่าด้วยการรายงานการปล่อยและการเคลื่อนย้ายสารมลพิษสิ่งแวดล้อม (Pollutant Release and Transfer Registers : PRTR) ซึ่งพัฒนามาจากระบบการเปิดเผยข้อมูลสารมลพิษหรือ Toxic Release Inventory (TRI) ของสหรัฐอเมริกา และ Pollutant Emission Register (PER) ของเนเธอร์แลนด์

๖. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๘ จึงมีมติเห็นชอบให้ยุติเรื่องทั้งสี่คرار่อง และให้มีข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... และข้อเสนอปรับปรุงและตรากฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ พิจารณาตราพระราชบัญญัติติว่าด้วยการมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะ พ.ศ. .... และกฎหมายว่าด้วยการรายงานการปล่อยและการเคลื่อนย้ายสารมลพิษสูงสิ่งแวดล้อม (Pollutant Release and Transfer Registers : PRTR) เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป ทั้งนี้ คณะกรรมการรัฐมนตรีอาจพิจารณาถอนร่างพระราชบัญญัติเร่ พ.ศ. .... ที่อยู่ใน การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะพิจารณาต่อไป ขอให้นำความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรายงานฉบับนี้ไปประกอบการพิจารณาต่อไปด้วย

(นายวัสดุ ติงสมิตร)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางฉัตรสุดา จันทร์ดียิ่ง)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางประกายรัตน์ ตันธีวงศ์)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางอังคณา นีละไพจิตร)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางเตือนใจ ดีเทศน์)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายชาติชาย สุทธิกลม)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ